

સુરત શહેર ૪ થા ચૌથાસી તાલુકાનો

❀ 'ભૂગોળ શિક્ષક' ❀

રચનાર:—સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

‘ભૂગોળ શિક્ષક’ “ડિક્ટેશન શિક્ષક” વગેરેના કર્તા.

રચનારનું ઠેકાણું:—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે,

સુધારેલી આવૃત્તિ.

સુરત-ચૌદાના પુલ ટાંકી પાસે ધી “શંકર” પ્રીન્ટીંગ

પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકળે છાપી.

તા. ૨૦-૧૧-૧૯૩૧.

સંવત ૧૯૮૭.

કિંમત ત્રણ આના પોસ્ટેજ જુદું.

બીજા ધોરણના “અંકગણિતનાં મનોચત્ન”

મંજુર થયાના હુકમ નંબર તથા તારીખ.

મહેરખાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેક્ટર સાહેબની ઓફિસના
એ. જા. નં ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું
છે કે “અંકગણિતનાં મનોચત્ન” આ રીટની રફૂલોમાં બીજા ધોરણમાં.

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરખાન વાંકાનેર રીટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફિસના
નં ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે,

બીજા ધોરણના

“અંકગણિતના મનોચત્ન”

વાં. હ. સા. આ. ના રૂ. તા. ૧૭-૧૨-૧૯૧૯ આ રીટની
નિશાનોમાં ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરખાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ હુ. ધ. ગવર્નર સાહેબ બહાદુર
પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯૧૯ બીજા ધોરણના “અંક-
ગણિતનાં મનોચત્ન”

કાઠિઆવાડ એજન્ટની તમામ પ્રાયમરી રફૂલોમાં

ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યો છે.

એ. જા. ન. ૨૯૩ તા. ૧૧-૮-૧૯૧૯ ગોંડળ રીટમાં
લાયબ્રેરી માટે મંજુર છે.

હુ. સુ. નં. ૪૧૬૬ તા. ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ રીટમાં
લાયબ્રેરી માટે મંજુર. કિં. ૦-૫-૦ પાંચ આના.

સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત સુરત શહેર તથા ચૌર્યાસી તાલુકાનો

ભૂગોળ શિક્ષક

જે દિશામાં સુરજ જાય છે તે ઉગમણી અથવા પૂર્વ દિશા.
જે દિશામાં સુરજ આથમે છે તે આથમણી અથવા પશ્ચિમ દિશા.
સુરજ સામું મોં કરી ઉભા રહીએ, તો ડાબા હાથ તરફની ઉત્તર દિશા
અને જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા.

રાત્રે ધ્રુવનો તારો જે તરફ દેખાય છે તે તારા તરફની ઉત્તર
દિશા, અને તેની સામેની દક્ષિણ દિશા.

ધ્રુવના તારા તરફ મોં કરી ઉભા રહીએ, તો ડાબા હાથ તરફની
પશ્ચિમ દિશા, અને જમણા હાથ તરફની પૂર્વ દિશા.

દિશાઓ ચાર છે, પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, દક્ષિણ.
પૂર્વ અને પશ્ચિમ તેમજ ઉત્તર અને દક્ષિણ સામસામી દિશાઓ છે.

દિશા વિષે દોહરો

સુરજ જાય છે પૂર્વમાં, આથમતો પશ્ચિમ,
પૂર્વ લણી મોં રાખતાં, જમણી ગમ દક્ષિણ.
ડાબી ગમ ઉત્તર દિશા, મળી દિશા થઈ ચાર,
એ ચારે દિશા તણો, મનમાં કરો વિચાર.

નકશાની દિશાઓ.

નકશા સામું મોં કરી ઉભા રહીએ, તો માથા તરફની ઓટલે
ઉપરની ઉત્તર દિશા. પગ તરફની ઓટલે નીચેની દક્ષિણ દિશા.
જમણા હાથ તરફની પૂર્વ દિશા, અને ડાબા હાથ તરફની પશ્ચિમ
દિશા.

નકશામાં હરકોઈ જગા ખીજી જગાની ઉપલી મેર આવેલી હોય, તો તે ઉત્તરે કહેવાય, નીચલી મેર આવેલી હોય તો દક્ષિણ કહેવાય, જમણી તરફ આવેલી હોય તો પૂર્વે કહેવાય, અને ડાબી તરફ આવેલી હોય તો તે પશ્ચિમે કહેવાય.

ખુણાઓ.

પૂર્વ અને દક્ષિણ વચ્ચેનો અગ્નિ ખુણો.

દક્ષિણ અને પશ્ચિમ વચ્ચેનો નૈર્ઋત્ય ખુણો.

પશ્ચિમ અને ઉત્તર વચ્ચેનો વાયવ્ય ખુણો.

ઉત્તર અને પૂર્વ વચ્ચેનો ઈશાન ખુણો.

ખુણાઓ ચાર છે. અગ્નિ, નૈર્ઋત્ય, વાયવ્ય, ઈશાન.

ખુણા વિષે. દોહરો.

ઉત્તર પૂર્વ વચ્ચે રહ્યો, ઈશાન ખુણો ચાર;

દક્ષિણ પૂર્વ તણી વચ્ચે, અગ્નિ ખુણુ નિરધાર.

દક્ષિણ પશ્ચિમ મધ્યમાં, નૈર્ઋત્ય ખુણો જાણ;

ઉત્તર પશ્ચિમે હવે, વાયવ્ય મનમાં આણ.

મેં કાઠિઆવાડના એજંટ દુ ધ ગવર્નર

સાહેબ બહાદુરે

હુકમ નં. ૭૯. તા. ૨-૮-૧૯૧૯થી

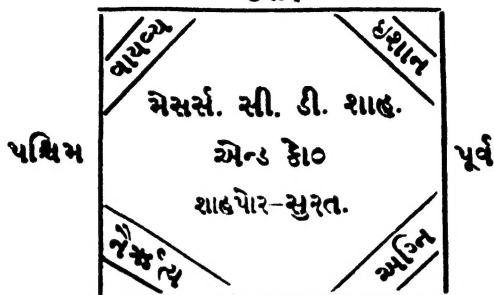
(ખીજી ધોરણના) “અંકગણિતનાં મનોચત્ર”

આખા કાઠિઆવાડની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલો માટે

ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજૂર કર્યો છે.

નકશાની દિશાની સમજ.

ઉત્તર

દક્ષિણ

→ વ્યાખ્યાઓ ←

શહેર-જેમાં હારખંધ અને છોખંધ ધણાં ધરો તથા મોટાં મોટાં બજારો આવેલાં હોય તે.

કોટ-શહેરના બચાવ માટે બાંધેલી જાડી, પહોળી, ઉંચી બીત.

પરાં-શહેરનો પાછળથી વધેલો ભાગ. મોટા કોટ અને નાના કોટની વચ્ચેનો ભાગ.

દરવાજા-શહેરમાં જવા આવવા માટે મોટા કોટમાં મૂકેલા દરવાજા.

ભાગળ-નાના કોટમાં જવા આવવા માટે મૂકેલા નાના દરવાજા.

ખારી-નદીના કાંઠા પર જવા આવવા માટે મૂકેલા નાના દરવાજા

નકશો-કોઈ ગામ કે શહેરનો માપ પ્રમાણે કાઢેલો નમુનો.

સડક-પથરથી બાંધેલો રસ્તો.

રેલ્વે-લોઢાની સડકનો બાંધેલો રસ્તો, જેનાપર આગગાડી ચાલે છે તે.

રેશન-આગગાડી ઉભી રાખવાનું મુકરર ઠેકાણું.

ગુડસાયર્ડ-આગગાડીમાંથી માલ ચઢાવવા ઉતારવાનું ઠેકાણું.

જંકશન-જ્યાં આગળ આગગાડીના રસ્તા મળે છે તે.

આયાત-ખીજે ગામથી આવતો માલ.

નિકાસ-ખીજે ગામે જતો માલ.

ગેટ-પોલીસનું થાણું. ચોકી.

ખાડ-જે ડેકાણે વહાણ લંગારવામાં આવે છે તે.

ડકકો-વહાણમાંથી માલ ચઢાવવા ઉતારવા માટે બાંધેલો લાકડાનો ધાટ.

પૂલ-નદી કે ખાડી પરથી માણસો તથા ગાડીઓ જવા માટે બાંધેલો રસ્તો.

બંદર-નદી કે દરીઆ કાંઠે આવેલું શહેર કે જ્યાંથી વહાણ મારફત ઘણો માલ આવ જાય છે તે.

ગામડું-નાનાં છુપડાં જેવાં ધરોનો જથ્થો.

ગામ-થોડાં ધર ને ફળીઆનો જથ્થો.

કરબો-તાલુકાનું સૌથી મોટું ગામ.

તાલુકો-ઘણાં ગામ મળીને થયેલો મામલતદારના તાબાનો ભાગ.

લાડું-નદી કાંઠાની ખેડવા લાયક રેતાળ જમીન.

ચગાની જમીન-નદીનું મટાકું દરીને બનેલી જમીન.

ખેટ-જેની ચારે બાજુ પાણી ને વચમાં જમીન હોય તે.

કાંઠો-જમીનનો જે ભાગ પાણીની લગોલગ આવેલો હોય તે.

મૂળ-નદી જે ડેકાણેથી નીકળે છે તે જગા.

મુખ-નદી જે જગાએ દરીઆને મળે છે તે જગા. નદીના મૂળ આગળની જગા ઉંચી ને મુખ આગળની નીચી હોય છે.

સમુદ્ર-દરીઓ, એનું પાણી ખાડ હોય છે.

નદી-શહેરનું પાણીનો રેલો પર્વત અથવા સરોવરમાંથી નીકળી ઢળતી જગામાં થઈ બીજી નદી કે દરીઆને મળે છે તે.

ખાડી-શહેરનું પાણી વહી જવા માટે ખોદેલી મોટી ખાઈ.

તળાવ-જેની ચારે બાજુ જમીન ને વચમાં પાણી હોય તે.

સુરત શહેર.

સુરજ નામની રામજીવી પરથી સુરત નામ પડ્યું. વિદ્વાન લોકો એને સૂર્યપુર કહેતા.

સીમા-ઉત્તરે-ગોતાલાવડી, કતારગામ ને વેડની જમીન. પૂર્વે રેલવેની સડક, વરાછા, પુણા કુંભારીઆની જમીન. દક્ષિણે-ઉંધના ને મળુરાની જમીન. પશ્ચિમે-તાપી નદી.

વિસ્તાર-ઉત્તરે વરિઆવી દરવાજાથી દક્ષિણે નવસારી દરવાજા સુધીની લંબાઈ ચાર માઈલ છે, અને પૂર્વે સરાહના દરવાજાથી પશ્ચિમે અડવાના દરવાજા સુધીની લંબાઈ ચાર માઈલ છે.

ભાગો-બે છે. (૧) મોટા અને નાના કોટની વચ્ચેનો ભાગ (પરાં). (૨) નાના કોટની અંદરનો ભાગ (શહેર.)

સ્ટેશનથી ઢિલા સુધી મોટી પહોળી સડક પૂર્વ પશ્ચિમ બાંધેલી છે, તેથી શહેરના ઉત્તર અને દક્ષિણ એવા બે ભાગ કરેલા છે.

કુદરતી રચના-શહેરની જમીન કરતાં પરાંની જમીન નીચી છે. શહેરના બે ભાગનું પાણી સૈયદપુરી ભાગે થઈ મકાઈ ભાગની ખાડીમાં વહી તાપીમાં જાય છે, તેથી શહેરની પશ્ચિમનો દાળ ઉત્તર દક્ષિણ છે. શહેરની જમીન ચગાની બનેલી છે. મટાડું કાળું અને પીળું એમ બે જાતનું નીકળે છે. પીળા મટાડામાંથી મરડીઆ કાંકરા નીકળે છે, તે છો બનાવવાનાં કામમાં આવે છે, અને કાળા મટાડાનાં વાસણ, નળીઆં, ઈંટો, અને રમકડાં બને છે.

નિવાસી ભાગો-નવસારી બજાર, સગરામપર, વરિઆવી ભાગળ, ગલેમંડી અને ભાગાતળાવ.

નદી-તાપી એ સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળે છે અને સુરતથી ચૌદ માઈલ પર અરબી સમુદ્રને મળે છે. તાપી નદીમાં હોપ પૂલ આગળ બેઠો છે.

હવાપાણી-દરીઓ પાસે હોવાથી વરસાદ ધણો એટલે ૩૯ ઇંચ પડે છે, અને તાપ ઓછો લાગે છે. હવા ભેજવાળી છે.

વસ્તી-એક લાખ ઓગણીસ હજાર બસો નવ્વાણું માણસની છે. તેમાં હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, આવક, અને ખ્રિસ્તી મુખ્ય છે. હિંદુઓમાં વાણીઆ, બ્રાહ્મણ, ભાટીઆ, કણ્વી, કાછીઆ, અનાવિલ બ્રાહ્મણ, કાયસ્થ, નાગર, ધાંચી, ગોલા, ખતરી વગેરે છે.

ધર્મ-હિંદુ ધર્મ-હિંદુઓનો. મુસલમાની ધર્મ-મુસલમાનોનો. જરથોસ્તી ધર્મ-પારસીનો. જૈનધર્મ-આવકનો. ખ્રિસ્તી ધર્મ-ખ્રિસ્તીઓનો.

ધંધો-વેપારનો, કારીગરીનો, નોકરીનો, અને મજૂરીનો.

હુન્નર-રેશમ અને કસબનો વણાટ, લાકડાં, સુખડ અને હાથી-દાંતનું કોતરકામ, ચાંદલા, હીરા, માણેકનું જડાવકામ, જીકચળકનું ભરતકામ, હીંગળોક, રસકપુર તથા બરડી બનાવવાનું કામ. એ સિવાય કાપડ વણવાની મીલો, ૩ કાંતવાના જીનો; ૩ની ગાંસડી બાંધવાના પ્રેસો, ચોખ્ખાની મીલો, છાપખાનાં, અનાજ દળવાની ધાંટીઓ, બરફ તથા સોડાવોટર બનાવવાનાં કારખાનાં, દીવાસળી બનાવવાનું કારખાનું, હુન્નરશાળા.

નિકાસ-રેશમી કાપડ, કીનખાખ, ઝીકચળકનું ભરતકામ, લાકડાં, સુખડ તથા હાથીદાંતનું કોતરકામ, ચાંદલા, હીંગળોક, રસકપુર, શાક-બાજી તથા મિઠાઇ.

આયાત-બધી જાતનું અનાજ, શાકભાજી, સુતરાઉ, રેશમી, તથા કીનનું કાપડ, રેશમ, લોહાનો તથા કાચનો સામાન, દારૂખાનું, દવાઓ, ખાંડ, નાળિયેર, રમકડાં; કાગળ; ગ્યાસતેલ; પત્થરા અને હિમારતી લાકડાં વગેરે.

અધિકારીઓની ઓળખાણ.

કલેક્ટર-જિલ્લાનો મુખ્ય અમલદાર.

હજીર ડેપુટી કલેક્ટર-જિલ્લાની તિજેરીનો ઉપરી.

પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ-જિલ્લાની પોલીસનો મુખ્ય અમલદાર.

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર-ફોજદારના ઉપરી.

પોલીસ સભ્ય ઇન્સ્પેક્ટર-તાલુકાની પોલીસના મુખ્ય ઉપરી (ફોજદાર)

જમાદાર-બે ત્રણ હવાલદારનો ઉપરી.

હવાલદાર-બે ત્રણ ગેટનો ઉપરી.

નાયક-ગેટનો ઉપરી.

ડિસ્ટ્રિક્ટ જડજ અથવા સેશન્સ જડજ-જિલ્લાના ઇન્સાફ કરનાર
મુખ્ય અમલદાર.

સીટી માજિસ્ટ્રેટ-શહેરના ફોજદારી નાના ગુના ચુકવનાર અધિકારી.

એકિઝક્યુટિવ એજનીયર-આંધકામ ખાતાનો મુખ્ય અમલદાર.

સિવિલ સર્જન-જિલ્લાના દવાખાનાના મુખ્ય ઉપરી.

પોસ્ટ માસ્ટર-પોસ્ટ ઓફિસના ઉપરી.

તાર માસ્ટર-તાર ઓફિસના ઉપરી.

સ્ટેશન માસ્ટર-સ્ટેશનના મુખ્ય ઉપરી.

આખકારી કલેક્ટર-સરકારની રળ વગર ફેરી વસ્તુ બનાવનાર તથા
વેચનાર ઉપર દેખરેખ રાખનાર મુખ્ય અમલદાર.

ડેપુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર-જિલ્લાના કેળવણી ખાતાના
મુખ્ય અધિકારી.

મામલતદાર-તાલુકાના ઉપરી અમલદાર.

પટેલ તલાટી-ગામના મુખ્ય અધિકારી.

પ્રેસીડન્ટ-મ્યુનિસિપાલિટીના રૈયત તરફના ખીનપગારદાર મુખ્ય અધિકારી.

ચીફ ઓફિસર-મ્યુનિસિપાલિટીના સરકારે નીમેલા મુખ્ય અમલદાર.

શહેર મુધરાઈ અથવા મ્યુનિસિપલ ખાતું—રસ્તા બંધાવવાનું તથા સમરાવવાનું, સડક પર પાણી છાંટવાનું, રાતે દીવા કરવાનું, પાણી વહી જવાની ગટર બાંધવાનું તથા સમારવાનું; સ્વચ્છ પાણી પુરું પાડવાનું, શરૂઆતની કેળવણી આપવાનું, આગ તથા રેલથી શહેરનું રક્ષણ કરવાનું, બગડેલાં શાકભાજી તથા અનાજ વેચાતાં અટકાવવાનું, અને ધરવેરો, ભજવેરો, નળવેરો, ગાડીવેરો વગેરે ઉધરાવવાનું, તથા ખીજે ગામથી આવતા માલ પર જકાત લેવાનું કામ કરે છે. એના મુખ્ય ઉપરી પ્રેસીડેન્ટ તથા ચીફ ઓફિસર સાહેબ છે.

લોકલ બોર્ડ ખાતું—ગામના માણસોએ પસંદ કરેલા સભાસદોની સભાને લોકલબોર્ડ, અને એ ખાતાને લોકલબોર્ડ ખાતું કહે છે. ગામની નિશાળો ચલાવવાનું અને રસ્તાઓ, કુવા, તળાવો વગેરે બંધાવવાનું તથા સમરાવવાનું કામ કરે છે. એના મુખ્ય ઉપરી લોકલબોર્ડ પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ છે.

ઇતિહાસ—સુરતને સામે પાર રાંદેર છે, તે પહેલાં મોટું શહેર હતું. રાંદેરના સોદાગરોના મોટાં વહાણો આ પાર લંગારાતાં એ કાંઠાની જગામાં માછી, ખારવા ને ખીજ એવાજ લોક રહેતા, તેથી તે જગા માછીવાડને નામે ઓળખાતી. એમાં એક ગદી એટલે યુરજ ધાટની નાની ઈમારત બાંધી હતી. ત્યાં (રાંદેર) સરકાર ચાંચીઆઓને* પકડી કેદ રાખતી. કોઇ નાગર જમીનદારની વિધવા પોતાના નાદાન પુત્ર ગોપીને લઇ કોઇ કારણથી અહીં આવી રહેલી. એ વખતે રાંદેરના એક નવાયતા (નવા આવેલા) એ પોતાની રાખ સુરજને કાઢી મૂકી. તે કંટાળી મડકે જત્રા

*દરીઆમાં વહાણો લૂટી લેનાર.

કન્યા યુ. ૧લાનો તથા ત્રિવેદિ યુ. ૧લાનો ડિક્ટે. સિ. ૦-૩-૦ [૧૧

જવાં તેવાર થઇ. મઝે જતી વેળા ગોપીની માને લાખો રૂપીઆના દાગીના સોંપતી ગઈ. જત્રા જઈઆવી ઢુંક મુદતમાં મરી ગઈ, એટલે તેના પૈસાથી ગોપી ધનવાન થઈ ગયો. તેણે મોટી મોટી હવેલી ને વાડી કરાવી ને વેપાર લંબાવ્યો. જુદી જુદી જગાના વેપારીઓ વેપાર કરવા અહીં આવી રહેવા લાગ્યા ને વસ્તી વધતી ચાલી. રાંદેર તૂટ્યું ને સુરત શહેર મોટું થતું ચાલ્યું. સને ૧૭૯૬માં શહેરની વસ્તી ૮ લાખની કહેવાતી. મોગલ પાદશાહીમાં સુરત જેવું કોઇ બંદર નહોતું. સધળા યુરોપીઓ દિંદુસ્તાનનો માલ સુરતમાંથીજ ખરીદતા. એ વખતે લોકને રોજગાર ને સુખ સારાં હતાં. શહેરની શાભામાં કાંઈજ મથા નહોતી. દુનિયાના ધણા ભાગના માણસો પહેરવેશ ને જુદી જુદી રીતના ભાતથી શહેર શણગારી રહ્યા હતાં. બંદર ને બજારમાં તરેહ તરેહવાર માલ-સામાન તકતકતા હતા. હિંદના જુદા જુદા ભાગોમાંથી વણજારો આવતી. સુરતના બજારમાં ૨૦ લાખની રોજ ઉથલપાથલ થતી, પણ બધા દિવસ સરખા જતા નથી; ચલતી પડતી થયાજ કરે છે. સન ૧૬૬૪ અને ૧૬૬૯ની શિવાજીની લૂટ; ૧૮૩૭ અને ૧૮૮૯ની મોટી આગ; ૧૮૮૨ની મોટી રેલ; ૧૭૯૧ અને ૧૯૫૬ના દુકાળ તથા ૧૮૯૭ અને ૧૯૦૪ની મરકીએ અને ૧૯૧૮ના ઈન્કેલ્ટુ-એન્જાએ સુરતને હાલહવાલ કરી નાખ્યું. તાપી નદી પુરાતી ગઈ અને મુંબાઇ વેપારનું મથક થયું.

અંગ્રેજ સરકારના શાંતિકારક અમલથી તેમજ મકાઇ ભાગળનો પૂલ તથા વરિઆવી ભાગળનો કોટ વગેરે બાંધકામો થવાથી રેલથી, અને શહેરમાં મ્યુનિસિપાલિટીએ નળ નંખાવેલા હોવાથી આમથી ઝાઝું નુકસાન થવા પામતું નથી.

૧૨ મેરણ મેથાનો મુખમલિત શિક્ષક તથા ડિપ્ટે. શિ. ૦-૪-૦

મોટા (બહારના) કોટના બાર દરવાજાનાં નામ.

કિશા	દરવાજાનું નામ	નામ પડવાનું કારણ
હિતારે	(૧) કાટકનો દરવાજો	તાપી નદીની રેલના પાણી કોટ ફાડી શહેરમાં આવતાં તેથી.
	(૨) વરીઆવી ,,	વરીઆવ જવાની સડક છે તેથી.
	(૩) કતારગામનો ,,	કતારગામ જવાની સડક છે તેથી.
	(૪) લાલ દરવાજો	લાલદાસ સાધુનો મઠ હતો તેથી.
	(૫) દિલ્હી દરવાજો	દિલ્હીના પાદશાહનો હુકમ આ દરવાજેથી આવતો તેથી.
પૂર્વે	(૬) સરાહનો	સરાહ એટલે ધર્મજ્ઞાણ હતી તેથી.
	(૭) સલાખતપરાનો અથવા સલાહ પરાનો દરવાજો	નવાખ સલાખતખાનના નામ પરથી.
	(૮) માનનો દરવાજો	નવાખી વખતમાં આ દરવાજા બહાર માન આપવામાં આવતું તેથી.
દક્ષિણે	(૯) નવસારી અથવા ઉધનાનો દરવાજો	નવસારી જવાની સડક છે તેથી. ઉધના જવાની સડક છે તેથી.
	(૧૦) જાફરઅલી અથવા હનુમાનનો દરવાજો	નવાખ જાફરઅલીખાન પરથી. રાકડીઆ હનુમાનનું દહેરું છે તે પરથી.
	(૧૧) મજીરા રાદરવાજો	મજીરા ગામે જવાય છે તેથી.
	(૧૨) અઠવાનો અથવા લાઇન્સનો	અઠવા ગામે જવાય છે તેથી. લાઇન્સમાં જવાની સડક છે તેથી.

ધારણ પાંચમાનો મુખગણિત શિક્ષક તથા ડિક્ટે. ચિ ૦-૪-૦ [૧૩

ઝોગણીસ પરાના નામ તથા તે નામ પડવાનાં કારણ.

દિશા.	પરાનું નામ.	નામ પડવાનું કારણ.
પૂર્વે	(૧) યેગમપરં	ઐ રંગજ્યની બેન રહેલી તે પરથી.
	(૨) સલાખતપરં	નવાખ સલાખતખાનના નામ પરથી.
	(૩) નવુંપરં	આગમાં બળી જવાથી નવું બંધાવેલું તે પરથી.
	(૪) ઈંદરપરં	ઈંદરજ દેશાર્ધના નામ પરથી.
અગ્નિમાં	(૫) રસ્તમપરં	રસ્તમજના નામ પરથી.
દક્ષિણે	(૬) સગરામપરં	સવરામ દેશાર્ધના નામ પરથી.
	(૭) સામપરં	સામજ દેશાર્ધના નામ પરથી.
	(૮) રૂદરપરં	રૂદરજ દેશાર્ધના નામ પરથી.
	(૯) રહેમતપરં	રહેમતખાનના નામ પરથી.
નૈર્ઋત્યે	(૧૦) ખંડેરાવપરં	ખંડેરાવના નામ પરથી.
	(૧૧) નાનપરં	વલંદાએ નાનું પરં વસાવેલું તેથી.
વાયવ્યે	(૧૨) ધાસ્તીપરં	સુરતના નવાખ ગ્યાસુદ્દીન પરથી.
ઉત્તરે	(૧૩) સૈયદપરં	સૈયદ એદુસ સાહેબ પરથી.
	(૧૪) રામપરં	રામભાઈ અનાવલાના નામ પરથી.
ઈશાને	(૧૫) રૂધનાથપરં	રૂધનાથ અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૬) હરિપરં	હરિભાઈ અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૭) મહીધરપરં	મહીધર અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૮) હૈદરપરં	હૈદરકુલીખાનના નામ પરથી.
	(૧૯) મંચરપરં	મંચેરજના નામ પરથી.

૧૪] મું. ઇલાકાની ૦-૪-૦, ગુ. સાં ભુ.ની પ્રશ્નોત્તરમાળા ૦-૩-૦

બાર ભાગળનાં નામ તથા નામ પાડવાનાં કારણ.

દિશા.	ભાગળતું નામ.	નામ પાડવાતું કારણ.
ઉત્તરે	(૧) વરીઆવી ભાગળ	વરીઆવ ગામ જવાય છે તે પરથી.
પૂર્વે	(૨) સૈયદપુરી ,, (૩) બરહાનપુરી ,,	સૈયદપરામાં જવાય છે તે પરથી. બરહાનપુર જવાતું તે પરથી.
દક્ષિણે	(૪) નવસારી ,, (૫) મળુરા ,, (૬) બાદશાહી ,, (૭) મકકાધ ,, (૮) ડકકાની ,,	નવસારી જવાય છે તે પરથી. મળુરા ગામે જવાતું તે પરથી. મોગલ પાદશાહની સ્વારી એ ભાગેથી આવતી તે પરથી. એ ભાગળે થઈ મકકે જતા તે પરથી. વહાણમાં માલ ચઢાવવા ઉતારવા લાકડાનો ડકકો બાંધેલો છે તે પરથી.
પશ્ચિમે	(૯) રાજ એવા- રાની ભાગળ (૧૦) મીર બહેરની ભાગળ (બક્ષીનો એવારો) (ગુજરી એવારો) (૧૧) મુલ્લા બક્ષીની ભાગળ (૧૨) લાકડ કોટની ભાગળ	રાજએ સ્નાન કરવા એ ભાગળે જતા તે પરથી. મીર બહેરના નામ ઉપરથી. બક્ષી સાહેબના નામ પરથી. બગર બરાતો તે પરથી. મુલ્લાજીનું મકાન હતું તે પરથી. લાકડાનો કોટ કરાવેલો તે પરથી.

રાહેરના મુખ્ય ભાગો.

(૧) ચોકબજાર	કિલ્લાની પૂર્વમાં	મુલ્લા મેદાનમાં બજાર બસતો તે પરથી.
(૨) મુલ્લાનો ચકલો	ચોકબજારની ઉત્તરે	મટારનાં મુલ્લા પરથી
(૩) માછલીપીઠ	મુલ્લા ચકલાની દક્ષિણે	માછલીઓ વેચાતી તેથી
(૪) રાણીતળાવ	માછલીપીઠની પૂર્વમાં	ગોપીની ઘેરી જે રાણી કહેવાતી તેણે તળાવ બંધાવેલું તે પરથી
(૫) કણ્ડપીઠ	રાણીતળાવની નૈઋત્યમાં	દાણા બજાર હતું તેથી.
(૬) કેળાંપીઠ	કણ્ડપીઠની દક્ષિણે	કેળાં વગેરે ફળો વેચાતાં તે પરથી
(૭) રહીયા સોનીના ચકલો	કેળાંપીઠની અગ્નિમાં	રહીયા સોનીના નામ પરથી
(૮) સાગાતળાવ	કેળાંપીઠની નૈઋત્યમાં	ભાંગેલું તળાવ હતું તે પરથી
(૯) ગોપીપર	કેળાંપીઠની દક્ષિણે	ગોપીએ વસાવેલું તેથી
(૧૦) વાડીફળીઈ	ગોપીપરાની પૂર્વમાં	વાડીઓ હતી તે પરથી
(૧૧) અપાટીઆ ચકલો	વાડીફળીઆની પશ્ચિમમાં	મળુરોની પીઠ હતી તે પરથી
(૧૨) સંઘાડીઆવાડ	ગોપીપરાની દક્ષિણે	સંઘાડીઆ (ખરાદીઓ) ની વસ્તી હતી તે પરથી
(૧૩) બડેખાંના ચકલો	ગોપીપરાની પશ્ચિમે	બડેખાંના નામ પરથી
(૧૪) આસુરખેમના ચકલો	બડેખાંના ચકલાની પશ્ચિમે	આસુરખેમના નામ પરથી

બજારનું નામ.	ઠેકાણું.	શું શું વેચાય છે.
(૧) ઘાસની પીઠ	બેગમપરામાં	ઘાસ
(૨) દાણાપીઠ	બેગમપરામાં	અનાજ
(૩) ઝાંપા બજાર	સલાબતપરામાં	સઘળી જાતનો માલ
(૪) ભાતની પીઠ	નવાપરામાં	ભાત
(૫) સોના ચાંદીનો બજાર	નવાપરા, હરિપરા ને નાણાવટમાં	સોના ચાંદીના દાગીના
(૬) કાપડ બજાર	બરાનપુરી ભાગળ ને ચોકબજાર	કાપડ
(૭) કંસારા બજાર	બરાનપુરી ભાગળ	તાંબાપિત્તળનાં વાસણો.
(૮) બરાનપુરી ભા.નો બજાર	બરાનપુરી ભાગળ	શાકભાજી વગેરે
(૯) લીમડાચોકનો ,,	બરાનપુરી ભાગળની પશ્ચિમે	કાપડ, મિઠાઈ, અનાજ.
(૧૦) કણપીઠ બજાર	લીમડાચોકની પશ્ચિમે	ચોપડી, કાચનો સામાન.
(૧૧) ચૌરાનો બજાર	કેળાંપીઠમાં	શેઠાનો સામાન, દવા.
(૧૨) મોટા મંદિરનો ,,	કેળાંપીઠમાં	શાકભાજી, મિઠાઈ, અનાજ.
(૧૩) ભાગાતળાવનો ,,	કેળાંપીઠની પશ્ચિમમાં	કાપડ
(૧૪) ચોક બજાર	ભાગાતળાવની પશ્ચિમે	દવા, કાપડ, પરચુરણ માલ
(૧૫) નાનપરાનો બજાર	નાનપરામાં	કાપડ, ફરનીયર
(૧૬) નવસારી બજાર	નવસારી ભાગળે	સઘળી જાતનો માલ
(૧૭) ઝવેરી બજાર	ગોપીપરામાં	સઘળી જાતનો માલ
(૧૮) વરીઆવી બજાર	વરીઆવી ભાગળે	હીરા, મોતી, માણેક વગેરે
(૧૯) લાલદરવાજાનો ,,	લાલદરવાજા આગળ	અનાજ, શાકભાજી વગેરે
(૨૦) ગલેમંડીનો ,,	રટેશનની પશ્ચિમમાં	અનાજ, શાકભાજી વગેરે
(૨૧) રટેશનનો ,,	રટેશનની સામે	સઘળી જાતનો માલ
		હોટશે, વીશી

—: હિંદુઓનાં ઠહેરાનાં નામ :—

કેળાંપીઠમાં—મોરું મંદિર. નાણવટમાં—વિકૃલનાથજીનું મંદિર.
ખપાટીઆ ચકલામાં—ગિરધરલાલજી અને લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર.
આલાજીના ચકલામાં—આલાજીનું, કાળકા માતાનું, કાશી વિશ્વનાથ
મહાદેવનું, શ્રી વિકૃલનાથજીનું, શ્રીનાથજીનું, શ્રીરણજીજીનું,
શ્રી રામચંદ્રજીનું અને રાધાવલ્લભનું મંદિર.

અંબાજીના ચકલામાં—અંબાજીનું અને કાળકા માતાનું ઠહેરું.
ગોપીપરામાં—ભટજીનું, ગુસાંધજીનું, હાટકેશ્વર મહાદેવનું, લલ્લુજી
મહારાજનું, ગોવિંદજી મહારાજનું, અને ગોરા રામજીનું મંદિર.
સલાબતપરામાં—સત્યનારાયણનું મંદિર.

સંઘાડીઆવાડમાં—નિર્ભળદાસ મહારાજનું ને મોજેશ્વર મહાદેવનું.
સગરામપરામાં—કમ્બીરજીનું ને રોકડીઆ હતુમાનનું.

સુઘાં ખડકી—પાતાળી હતુમાનનું. [રામપરામાં—સ્વામી નારાયણનું.

જૈનોનાં ઠહેરાં. ❀
શાહપોરમાં—ચિંતામણીનું.

ગોપીપરામાં—મહાવીરસ્વામીનું, આદિશ્વર ભગવાનનું.

—: પારસીની અગિઆરીઓ. :—

સૈયદપુરી ભાગળમાં—ફહેનશાહી આતશબહેરામ તથા અગિઆરી.
શાહપોરમાં—કદમી આતશબહેરામ.

માછલીપીઠ, રસ્તમપરા તથા નાનપરામાં—અગિઆરી.

—: સુસલમાનોની મસીદો. :—

ખડેખાંના ચકલામાં—ખાજે દિવાન સાહેબનો મિનારો તથા મસીદ.
નવસારી ખમરમાં—નવશહીદની દરવા.

વરીઆવી ભાગળે—સૈયદ એફુસ સાહેબનો મિનારો તથા મસીદ.

સુઘાં ચકલામાં—મીરજાં સ્વામીની મસીદ.

અંગ્રેજનાં દેવળ.

રાજાઓવારા આગળ—અંગ્રેજોનું દેવળ.

મુગલીસરામાં—મિશન દેવળ.

શહેરમાં જોવા લાયક પ્રખ્યાત સ્થળો.

(જે ભાગમાં નિશાળ હોય તે નિશાળ માટે.)

રેલવે સ્ટેશન તથા તેની સામેનાં મકાનો, હોપબાગ, હાતમ
(ગુલામખાખા) મીલ, જીનો, ધર્મશાળાઓ, ગુડસ યાર્ડ.

બેગમપરું—લક્ષ્મીકાંત થિએટર, કૃષ્ણમીલ, સૂર્યપ્રકાશ થિએટર, બરફનું
કારખાનું, પ્રિન્સેસ થિએટર, વિજળીનું કારખાનું, નવાબી મહેલો, ગઢર-
અલી મીલ(સુરત સ્પીનીંગ એન્ડ વિવિંગ કંપની)વહોરવાડનાં મકાનો-
સલાબતપરું—પોલીસ લાઇન્સ, ઈફગા, કતલખાનું.

નવુંપરું—સરકારી તાર ઓફિસ, પોલીસ લાઇન્સ, અલાયાની
વાડી, પારેખ ક્વાખાનું, મોટી ઘડિઆળ, ઝાંપાબજાર, મારકીટ,
મુલ્લાંજીની દેવડી અને મસીદ, મસ્કતી ઇસ્પતાલ, બરાનપુરી
ભાગળનો બજાર.

રસ્તમપરું—રસ્તમબાગ, અગિઆરી, ગોપીતળાવ, નવશહીદની
ઢરંગા, કબીરજીનું મંદિર.

સગરામપરું—નવસારી બજાર, મારકીટ, રોકડીઆ હનુમાન, ખેતરપાલ.

રહેમતપરું—જીનું ઘરનું રૂડ.

નાનપરું—મારકીટ, મક્કાઈ ભાગળનો પૂલ, નાનપરાનો બજાર,
વલંદા બંદર, ઈજનેર ઓફિસ, હેડ પોસ્ટ ઓફિસ, પ્રિન્સેસ
બાગ, નાવડી બંદર, કોર્ટનાં મકાનો, જેલ, સાર્વજનિક
હાઈસ્કૂલ, પાટીદાર ને અનાવિલ ઓફિસ.

આ પરા બહાર અઠવા દરવાજા આગળ વનિતા વિશ્રામ,
સાર્વજનિક કોલેજ, અઠવા ફાર્મ, બંગલાઓ તથા આવનું દહેરું
સૈયદપર—મારકીટ. [જેવા લાયક છે.

રામપર—અરદેશર કોટવાલાનો બંગલો અને વાડી, અનાથ
બાળાશ્રમ, અશક્તાશ્રમ, પેલીસ લાઈન્સ, વલંડાનું
કબ્રસ્તાન, સ્વામીનારાયણનું મંદિર.

હરિપર—ધીનો કોટા, ભગીનીનો વડ, ફાયર એન્જન, કાજ ફી લાય-
હેંડરપર—ગલેમંડીનો બગીચો. [ચેરી, ચોકસીઓની દુકાનો.

કણુપીઠ—લીમડાચોક બગીચો, યુનિયન હાઇસ્કૂલ, રેલવે ટિકિટ તથા પાર-
સલ ઓફિસ, ડેપુટી એન્ડ્રુબનીઓશીસ, વડોદરા બેંક.

રહીઆ સોનીનો ચકલો—ગણુપતરામ ફી લાયચેરી.

અંબાજીનો ચકલો—અંબાજીનું તથા કાળકા માતાનું દહેરું.

બાલાજીનો ચકલો—બાલાજીનું, વિઠ્ઠલનાથજીનું. શ્રીનાથજીનું શ્રીચણોડ-

જીનું અને સત્યનારાયણનું મંદિર; ગવર્નમેંટ મિડલ સ્કૂલ,

કાશી વિશ્વનાથનું દહેરું, હિંદુ નિરાશ્રિત ફંડનું ફી

વાચનાલય, તથા ધર્માદા દવાખાનું, ગાંડીવ પ્રેસ.

વાડીફળીઉં—સંસ્કૃતપાઠશાળા.

[નિર્મળદાસજીનું મંદિર.

સંઘાડીઆવાડ—ભોજેશ્વર મહાદેવનું દહેરું, ગોરા રામજીનું મંદિર,

ગોપીપર—ઝવેરીઓનાં મકાનો, મગનચંદ ફી લાયચેરી, રામચંદ

ધર્મશાળા, જૈન દહેરાં, લક્ષ્મણ મહારાજનું મંદિર. ગોવિંદજી

મહારાજનું મંદિર, આચાર્યજીનું મંદિર, મહિલાવિદ્યાલય,

સાર્વજનિક મિડલ સ્કૂલ.

કેળાંપીઠ—મોટું મંદિર ને તેની સંસ્કૃત પાઠશાળા, ચૌરાનો બગીચો,

કેળાંપીઠનો પૂલ, વિઠ્ઠલવાડી, મણિલાલ લાલભાઈ સુસ્તી

દશાપોરવાડ ફી લાયચેરી.

ભાગાતળાવ-દયાકોર મોરણભાઈ વિજયભાઈદાસ શ્રી છાત્ર-
રાંની ઇસ્પતાલ ને સુવાવડ ખાતું.

સોનીફળીઉં-પારેખ હુન્નરશાળા, શીરંગીનું કબ્રસ્તાન,
આર્યસમાજ હોલ. [પશુ દવાશાળા.

બડેખાંનો ચકલો-વલંદાની કોઠી, કાજનો મિનારો તથા મસીદ,
આમુરખેગનો ચકલો-જુના દરવાર, જૈન હાઈસ્કૂલ.

મોકબબર-સોરાબજી જે. જે. હાઈસ્કૂલ, મોટી ઇસ્પતાલ,
કસરતશાળા, વિક્ટોરિયા બાગ, ડકકો. નેમચંદ મેલાપચંદનું
સુવાવડખાતું, ઇમ્પીરીઅલ બેંક, નગીનચંદ હોલ, એદ્રુસ
લાયબ્રેરી, અંગ્રેજોનું દેવળ, હોપપૂલ, કુરજો.

સોદાગરવાડો-મસીદ તથા જુનાં મકાનો.

મુગલીસરા-ફેઝલનો દરીઆ મહેલ, મ્યુનિસિપાલિટિ, મોદી-
જનો દરીઆ મહેલ, મિશન હાઉસ, મિશન
છાપખાતું, મિશન દેવળ, મિશન જનાના સ્કૂલ,
મિશનહાઈસ્કૂલ, મુલ્લાંખડકી, પાતાળી હુતુમાનનું દહેરું;
અંગ્રેજની કોઠી, ફિરંગીની કોઠી એ હાલ ખંડિયેર છે.

મુટલાં ચકલો-ચુડમરનો મિનારો, મોરણ સ્વામીની મસીદ, સૈયદ
એદ્રુસનો મિનારો, પ્રજ્ઞામીનું મંદિર, હિંમતરામની ધર્મશાળા.
શાહપોર-અમિનીઅન દેવળ એ હાલ ખંડિયેર છે, ચિંતામણીનું દહેરું.
લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર, પારસી ઓફીસ, પારસી છોકરા
છોકરીઓની ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી સ્કૂલ, પારસી ઇસ્પ-
તાલ સુવાવડખાતું, કદમી તથા શહેનશાહી આતશબહેરામ.

માછલીપીઠ-પારસી છોકરીઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ, દાક્તર બહે-
રામજીનું ધર્માદા દવાખાતું.

મેળાનું નામ. કયાં.

કયે દિવસે.

અક્ષય નોમ—અશ્વિનીકુમાર

કારતક સદ ૯

કારતકી પુનેમ—અશ્વિનીકુમાર

કારતક સદ ૧૫

વિઠ્ઠલનાથજીનો—નાથાવટમાં

માગસર સદ ૧૫ રાત્રે

ધુળીઆ મહાદેવનો—નવસારી દરવાજેની ઉધના સુધી. માગસરના દર

કનકવાનો—સ્ટેશનની પૂર્વમાં પોશ વદ અમાસ.

[સોમવારે.

ધીસનો નવાપરા, હરિપરા, લીમડાચોક, સગરામપુરા નાનપરામાં ફાગણ

ચૈત્રી પુનેમનો—અશ્વિનીકુમાર ચૈત્ર સદ ૧૫.

[વદ ૧-૨ રાત્રે.

દિવાસાનો—નાવડી બંદરને ઓવારે અખાડ વદ અમાસ.

પવિત્રા બારસનો—મોટા મંદિર આગળ શ્રાવણ વદ ૧.

બળેવનો—તાપી પર ડક્કા ઓવારે શ્રાવણ વદ ૧.

ગોકળ આઠમનો—કેળાંપીઠથી ઝાંપા સુધી શ્રાવણ વદ ૮-૯-૧૦

છડીનોમ—બલેમંડી આગળ શ્રાવણ વદ ૯-૧૦.

[દર સોમવારે

કંતારેશ્વર મહાદેવનો—વરીઆવી ભાગળથી કતારામ સુધી શ્રાવણના

હનુમાનનો—સરાહના દરવાજેથી હુંબાલ શ્રાવણના દર શનિવારે.

ગણપતિ ચૌથનો—ડક્કા તથા રાજ ઓવારે બાદરવા સદ ૪.

હનુમાનનો—ભીમપોરમાં બાદરવા સદ ૧૪ ને અખાડના દર શનિવારે

અંબાજીનો—અંબાજી આગળ પોષ સદ ૧૫, ચૈત્ર સદ ૧ થી સદ ૮

અને આસો સદ ૧ થી સદ ૮.

દસેરાનો—સ્તમપરામાં આસો સદ ૧૦

[૧૫ ની રાત્રે.

માણિકઠારી પુનેમનો—રામપરામાં સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં આસો સદ

અંદની પડવાનો—સ્ટેશનથી વિક્ટોરિઆ બાગ સુધી આસો વદ ૧ની રાત્રે.

તાપુતનો—નવાબ સાહેબના મહેલથી કતારામના દરવાજા સુધી

મહોરમ મહીનાની ૯મી તારીખની રાત્રે તથા ૧૦મીએ.

નિશાળો—અહેરમાં મ્યુનિસિપાલિટીની આજુરે ૬૦ નિશાળો છે, એ સિવાય રાયચંદ દીપચંદની બે કન્યાશાળા, એક પુલકોર કન્યાશાળા, આર મિશન કન્યાશાળા, બે પારસી કન્યાશાળા, એક મહિલા વિદ્યાલય તથા મિશન ગુજરાતીશાળા, તથા પારસી છોકરાની શાળા, બે સંસ્કૃત પાઠશાળા, એક જૈનશાળા, એક પારેખ હુમરશાળા, હોરવાડમાં પાંચ છ મદ્રેસા ને અઠવા દરવાજા બહાર વનિતા વિશ્રામ છે.

અંગ્રેજી નિશાળ—સાર્વજનિક કોલેજ, સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ગવર્નમેંટ હાઈસ્કૂલ, સાર્વજનિક મિડલ્સ્કૂલ, જૈન હાઈસ્કૂલ, ગવર્નમેંટ મિડલ સ્કૂલ, યુનિયન હાઈસ્કૂલ, મિશન હાઈસ્કૂલ, મિશન જનના હાઈસ્કૂલ, સર જે. જે. પારસી છોકરાઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ, પારસી છોકરીઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ.

લાયબ્રેરીઓ—એડ્વુસ લાયબ્રેરી, મગનચંદ્રી લાયબ્રેરી, હિંદુ નિરાશ્રિત ફંડનું ફી વાચનાલય, ગણપતરામ ફી લાયબ્રેરી, કાજી ફી લાયબ્રેરી મણિલાલ લાલભાઈ સુરતી દશાપોરવાડ ફી લાયબ્રેરી, તુરાવા લાયબ્રેરી, મોહમ્મદન લાયબ્રેરીઓ અને નાનપરા તથા રસ્તમપરામાં પારસી લાયબ્રેરીઓ.

પોસ્ટ ઓફીસ—સૈયદપરા, મુગલીસરા, કેળાંપીઠ, નાનપરા, રસ્તમપરા, ગોપીપરા, નવાપરા, અને સલાબતપરા, પોલીસગેટો ૧૯ છે, ને બંગ્લાગેટો ૧૪ છે. ઘણીખરી બંગ્લાગેટો પોલીસ ગેટોની પાસેજ છે.

દવાખાનાં—પારેખ દવાખાનું (નાની હોસ્પિટલ), મસ્કતી હોસ્પિટાલ, હિંદુ નિરાશ્રિત ફંડનું ધર્માદા દવાખાનું તથા સૂતિકાગૃહ, દાકતર બહેરામજીનું ધર્માદા દવાખાનું, ઓ છોકરાની હોસ્પિટાલ તથા સુવાવડખાનું, પારસી હોસ્પિટાલ તથા સુવાવડખાનું, મોટી હોસ્પિટાલ, નેમચંદનું સુવાવડખાનું, અશક્તાશ્રમનું ધર્માદા દવાખાનું તથા સુવાવડખાનું.

નાટકશાળા—લક્ષ્મીકાંત થિયેટર, સૂર્યપ્રકાશ થિયેટર, પ્રિન્સેસ થિયેટર.

છાપખાનાં—દેશીમિત્ર પ્રેસ, જૈન વિજયનંદ પ્રેસ, ગુજરાતદર્પણ પ્રેસ, મિશન પ્રેસ, અખબાર પ્રેસ, ઇડિયા પ્રેસ, સુંદર પ્રેસ, સીટી પ્રેસ, શંકર પ્રેસ, મોદેશ્વર પ્રેસ, અધિકા વિજય પ્રેસ, અનાવિલ બંધુ પ્રેસ, નેશનલ પ્રેસ, ગાંડિવ મુદ્રણાલય, બારત પ્રેસ, ગુજરાત પ્રેસ, જૈન વિજય પ્રેસ, નવયુગ મુદ્રણાલય, પ્રતાપ પ્રેસ.

મુસાફરી માટે રાહદરમાંનાં જોવા લાયક મુખ્ય સ્થળો.

રેશનરોડથી મોટી ધડિઆળનો રસ્તો—રેલ્વે સ્ટેશન, હોપ
બાગ, ધર્મશાળાઓ, ગુલામબાબા મીલ (હાતમ મીલ). રૂની ગાંસડી
બાંધવાંતા પ્રેસો, હિંદુ ધર્મશાળા, પારેખ ધર્મશાળા, ગુડસ યાર્ડ, બજાતનું
નાકું, લક્ષ્મીકાંત થીએટર તથા સીનેમા, ચોખાની મીલો, સૂર્યપ્રકાશ
થીએટર, બરફનું કારખાનું, પ્રિન્સેસ થીએટર, વીજળીનું કારખાનું,
સરકારી તાર ઓફીસ, કરીન થીએટર, અલાયાની વાડી, તથા ચોખાની
મીલ, પારેખ દવાખાનું, મોટી ધડિઆળ (ટાવર)

મોટી ધડિઆળથી ઝાંપાબજાર થઈ બેગમપુરા રોડ—
ઝાંપા બજાર, મારકેટ, મુદ્દાંજીની દેવડી ને મસીદ, મસ્કતી ઇસ્પિતાલ,
જાફરઅલી મીલ (સુરત સ્પીનીંગ એન્ડ વિવિંગ કંપની) નવાબી મહેલો.
નવાબની વાડીથી સલાબતપરાનો રસ્તો—કતલખાનું.

સલાબતપરાથી ઝાંપાબજાર થઈ બરહાનપુરી ભાગળનો
રસ્તો—મોટી ધડિઆળ ઝાંપાનો બજાર, કાચર એંજીન, બરહાનપુરી
ભાગળનો બજાર, લીમડાચોકનો બજાર, કચ્છપીઠ બજાર, યુનીયન
હાઇસ્કૂલ, રેલવેની ટિકિટ તથા પારસલ ઓફિસ, લાલગેટ, ડેપ્યુટી એન્ડ
કેશનલ ઇન્સ્પેક્ટરની ઓફિસ, ઇડીઆ બેંક, વડોદરા બેંક, સેન્ટ્રલ બેંક, કળામય
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, કોઓપરેટીવ બેંક, શંકર પ્રેસ, સીટી પ્રેસ, પોષ્ટ ઓફીસ.

ભાગાતળાવ રોડ—શ્રી છોકરાની ઇસ્પિતાલ તથા સુવાવડખાનું.

ચોકબજારનો રસ્તો—સરકારી હાઇસ્કૂલ, નગીનચંદ હોલ તથા
એટ્રુસ લાયબ્રેરી, અંગ્રેજોનું દેવળ, દુરજો, ગુજરી ઓવારો.

ચોકબજારથી નાનપરા રોડ—રાજા ઓવારો, હોપપૂલ, કિલો;
મુંબઇ બેંક (ઇમ્પીરીઅલ બેંક), નેમચંદનું સુવાવડખાનું, ડક્કા ઓવારો,
રાણીનો બાગ, મોટી ઇસ્પિતાલ, મારકીટ.

નાનપરા રોડ—મકાઇ પૂલ, ઇબનેર ઓફિસ, અંગ્રેજોનું
મુસાફરખાનું, મોટી પોસ્ટ ઓફિસ, પ્રિન્સેસ બાગ, નાવડી બંદર.

૨૪] મોરણ પાંચમાનો અષ્ટમસ્થિત ચિ. તથા ટિકટો.ચિ. ૦-૪-૦

કોટોનાં મકાનો, જેલ, પાટીદાર બોડિંગ, અનાવિલ બોડિંગ, સાર્વજનિક હાઇસ્કૂલ તથા હોસ્ટેલ.

અડવા રોડથી નાનપરાના બજારમાં થઇ સોનીફળીઆ રોડ—નાનપરાનો બજાર, હસરતશાળા, પારખ હુન્નરશાળા. આર્થ સમાજ હોલ, ફિરંગીનું કબ્રસ્તાન.

સોનીફળીઆ થઈ ખપાટીઆ ચકલો—ચંદાવાડી, જૈન ધર્મશાળા, જૈન દિગંબર દહેરું.

ખપાટીઆ ચકલા થઈ ગોપીપરા રોડ—રાયચંદ જૈન ધર્મશાળા, મગનલાલ પ્રતાપચંદ લાલખેરી, પાંબરાપોળ, શ્રાવકોનાં મકાનો મહિલા વિદ્યાશ્રય, જૈન હાઇસ્કૂલ, સાર્વજનિક મિડલ સ્કૂલ.

મક્કાઇ પૂલથી બડેખાંનો ચકલો—પશુ દવાશાળા, કાળનો મિનારો ને મસીદ.

બડેખાંના ચકલાથી ગોપીપરા હોરવાડને રસ્તે થઈ નવ-સારી બજાર—નવસારી બજાર, ગોપીતળાવ, નવશહીદની દરવા, કબીરજીનું મંદિર, જીનું દારનું ફડ, રોકડીઆ હતુમાન, ખેતરપાશ.

સગરામપરાથી નવસારી લાગળને રસ્તે થઈ સંઘાડી-આવાડ—નિર્મળદાસનું મંદિર, મોજેશ્વર મહાદેવનું દહેરું, રામજીનું મંદિર, ગોવિંદજી મહારાજનું મંદિર, લલ્લુજી મહારાજનું મંદિર, ગુસાંધજીની બેઠક

ગોપીપરા થઈ અંબાજીરોડ—હિંદુ વાયનાલય, હિંદુ ધર્મોદ્ધ દવાખાતું તથા સૂતિકાગૃહ, કાશી વિશ્વનાથ મહાદેવનું દહેરું, ગવર્નમેન્ટ(સરકારી) મિડલસ્કૂલ, રામજીનું મંદિર, વિકૂલનાથજીનું મંદિર, બાલાજીનું મંદિર.

આલાજીરોડ થઈ ચૌટાબજાર—માંડિવ પ્રેસ, મોડું મંદિર, ચૌટાબજાર, મણિલાલ મોદી સુરતી દશા પોરવાડ ફ્રી લાલખેરી.

નાજાવટ થઈ મુગલીસરા—વિકૂલવાડી, ચોકસીઓની દુકાનો, સોના ચાંદી તોલવાનો ધરમનો કાંટો.

ધારણ મોથાનો મુખમણિ તથા ડિક્ટેશન ધિ.૦-૪-૦ [૨૫

મુઘલીસરાથી મુઘ્લાનો ચકલો—ફેઝરનો દરીઆ મહેલ, મ્યુનીસિપાલિટિ, મોદીજીનો દરીઆ મહેલ, મિશન હાઉસ, મિશન છાપખાનું, મિશન દેવળ, મિશન જનના સ્કૂલ, મિશન હાઇસ્કૂલ અંગ્રેજીની કોઠી, પાતાળી હતુમાનનું દહેરું, ફેંચની કોઠી એ મિશન હાઇસ્કૂલની પૂર્વે હાલ એ ખંડિએર છે, પારસી ધર્મશાળા, સોદાગરવાડાનાં મકાનો, મુઝરનો મિનારો તથા મસીદ.

સોદાગરવાડાથી મુઘ્લાનો ચકલો—ચિંતામણીનું દહેરું, આર્મિનિયન દેવળ એ ચિંતામણીના દહેરાની દક્ષિણે હાલ ખંડિએર છે.

મુઘ્લા ચકલાથી કતારગામ રોડ—મીરજીસ્વામીની મસીદ તથા કબર, એડુસનો મિનારો તથા મસીદ, વરીઆવી ભાગળનો બગ્ગર, હિંમતરામ મયારામની ધર્મશાળા, વલંદાનું કબરનાન.

વરીઆવી ભાગળ થઈ રામપરા રોડ—અરદેશર કોટવાલનો બંગલો તથા વાડી, અનાથ બાલાશ્રમ, અશક્તાશ્રમ, ધર્માદા દવાખાનું તથા સુવાવડખાનું, પોલિસ લાઇન.

રામપરા થઈ હુરિપરા—સ્વામી નારાયણનું મંદિર, ભવાનીનો વડ, સોના ચાંદીનો બગ્ગર.

હુરિપરા થઈ સૈયદપરા—શહેનશાહી આતશ બહેરામ, મારકીટ, આગાનો વડ.

આગાના વડથી શાહપોર—કદમી આતશ બહેરામ, પારસી એડુનેજ, સર જે. જે. પારસી છોકરાની ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી સ્કૂલ, પારસી જનરલ ઇસ્પતાલ તથા સુવાવડખાનું.

શાહપોર થઈ વાંકી બોરડી—કદમીનારાયણનું મંદિર, બહેરામજીનું ધર્માદા દવાખાનું.

વાંકીબોરડી થઈ માછલીપીઠ—પારસી છોકરીઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ.

શહેર બહારના બેવાલાયક સ્થળો.

- ક્રાંતકં દરવાજા બહાર—ભરી માતાનું દફેરું,
 વરીઆવી દરવાજા બહાર—નાની બહુચરાજી, મોટી બહુચરાજી.
 કંતારગામ દરવાજા બહાર—અંગ્રેજોનું કબ્રસ્તાન, માળવી સેની-
 ટેરીયમ, (કુંભમલી) બંબાવાડી.
 સરાહુ દરવાજા બહાર—ખેલામીલ, પારસીનાં દોખમાં.
 નવસારી દરવાજા બહાર દાણાવણી આગળ—હનુમાનનું તથા
 મળુરા દરવાજા બહાર—પાંજરાપોળ. [રામચંદ્રજીનું મંદિર.
 અઠવા દરવાજા બહાર—વનિતા વિશ્રામ, જૈનદેરાસર, સરકારીખેતર
 (અઠવા ક્ષાર્મ) સાર્વજનિક આર્ટસ કોલેજ.
 હોપપૂલની પશ્ચિમે—ગવર્નમેન્ટ (સરકારી) હોસ્ટલ.

સુરત શહેરનું પુનરાવર્તન.

- સ. ૧) દિશાઓ કેટલી છે અને તે કઈ કઈ ?
 સ. ૨) સામસામી દિશાઓ ગણાવો.
 સ. ૪) નકશાની દિશાઓ શી રીતે ઓળખશો ?
 સ. ૪) નકશામાં સુરતથી વેડ ઉપલી બાજુએ છે તો સુરતથી વેડ
 કઈ દિશામાં હશે ?
 સ. ૫) ખુણાઓ કેટલા છે ને તે કયા કયા ? કઈ કઈ દિશાની વચ્ચે
 ખુણા ન હોય ?
 સ. ૬) કોટ, દરવાજો, જંકશન, બંદર, ગામડું, ગામ, કસ્બો, શહેર,
 તાલુકો, મૂળ, મુખ, બેટ, તળાવ, ડકકો એટલે શું ?
 સ. ૭) સુરત શહેરની ચારે દિશાએ શું શું આવેલું છે.
 સ. ૮) સુરત શહેરના કેટલા ભાગ પાડી શકાય અને તે કયા કયા ?

- સ. ૯) પુષ્કળ વરસાદ વરસે છે ત્યારે ઝહેરના ક્યા ક્યા ભાગમાં પાણી ભરાઈ જાય છે ?
- સ. ૧૦) સુરતમાં વરતી કેટલા માણસની છે, અને તેમાં મુખ્ય કય કય જાતો છે ?
- સ. ૧૧) સુરતના લોકો શું શું ધંધો કરે છે ?
- સ. ૧૨) સુરતના લોકો ક્યા ક્યા હુન્નરો જાણે છે ?
- સ. ૧૩) સુરતમાંથી કયો કયો માલ બહારમાં જાય છે ?
- સ. ૧૪) બહારમાંથી સુરતમાં કયો કયો માલ આવે છે ?
- સ. ૧૫) મ્યુનિસિપાલિટી શું શું કામ કરે છે ?
- સ. ૧૬) મ્યુનિસિપાલિટીને આવક કઈ કઈ રીતે થાય છે ?
- સ. ૧૭) લોકલબોર્ડ ખાતું શું શું કામ કરે છે ? એનો ખર્ચ શાથી નભે છે ?
- સ. ૧૮) ગામના અધિકારીઓ ક્યા ક્યા ?
- સ. ૧૯) તાલુકાના ઉપરી અમલદારને શું કહે છે ?
- સ. ૨૦) મામલતદારના ઉપરી અધિકારીને શું કહે છે અને તેઓનો મુકામ ક્યાં હોય છે ?
- સ. ૨૧) સુરત નામ શા ઉપરથી પડ્યું ?
- સ. ૨૨) સુરતની પુરેપુરી જાહેજલાલી ક્યા સનમાં હતી ?
- સ. ૨૩) સુરતની પડતી શા શા કારણથી થઈ ?
- સ. ૨૪) આજ ને રેલથી ઝહેરને નુકસાન થતું અટકાવવાને કાણે શું કર્યું ?
- સ. ૨૫) સુરત ઝહેરને કેટલા દરવાજા હતા અને તે ક્યા ક્યા ?
- સ. ૨૬) સુરતની ઉત્તરે કેટલા દરવાજા છે ને તે ક્યા ક્યા ? પૂર્વમાં કેટલા દરવાજા છે ને તે ક્યા ક્યા ? દક્ષિણમાં કેટલા દરવાજા છે ને તે ક્યા ક્યા ? પશ્ચિમમાં કયો દરવાજો છે અને તેનું ખીન્નું નામ શું ?

- સ. ૨૭) આર દરવાજાનાં નામ પડવાનાં કારણ કહો.
- સ. ૨૮) પૂર્વમાં કેટલાં પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૨૯) દક્ષિણમાં કેટલાં પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૩૦) સૈયદપરું કઈ દિશામાં આવ્યું ?
- સ. ૩૧) વાયવ્યમાં કયું પરું છે ?
- સ. ૩૨) ઇશ્વાનમાં કેટલાં પરાં છે ને કયા કયા ?
- સ. ૩૩) અમિ ખુણામાં કયું પરું છે ?
- સ. ૩૪) નૈઋત્યમાં કયા કયા પરાં છે ?
- સ. ૩૫) સુરત શહેરમાં કેટલાં પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૩૬) ઓગણીસ પરાંનાં નામ પડવાનાં કારણ કહો.
- સ. ૩૭) જોપીપરું પરું નથી, એમ તમે શા પરથી કહો છો.
- સ. ૩૮) નાના કોટને દરવાજા હતા અને તેને શું કહેતા ?
- સ. ૩૯) સુરતની આર ભાગળના નામ અનુક્રમે ગણાવો અને એ નામ શા પરથી પડ્યાં ને કહો.
- સ. ૪૦) સુરત શહેરની ઉત્તરમાં કઈ ભાગળ છે ? દક્ષિણમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ? પૂર્વમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ?
- સ. ૪૧) સુરત શહેરની પશ્ચિમમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ? પશ્ચિમમાં વધારે ભાગળ હોવાનું કારણ શું ?
- સ. ૪૨) શહેરના (અંદરના કોટના) મુખ્ય ભાગ ગણાવો.
- સ. ૪૩) આ ચોપડીના બનાવનાર શહેરમાં રહે છે કે પરામાં ?
- સ. ૪૪) કિલ્લો શહેરના કયા ભાગમાં આવ્યો ? જ. ચોકબજારમાં.
- સ. ૪૫) ચોકબજારની ઉત્તરે શું આવ્યું ? જ. મુલ્કાનો ચકલો.
- સ. ૪૬) મુલ્કાં ચકલાની દક્ષિણમાં કયો ભાગ આવ્યો ? જ. માછલીપીઠ.
- સ. ૪૭) રાણીતળાવ માછલીપીઠથી કઈ દિશામાં છે ? જ. પૂર્વમાં.

- સ. ૪૮) રાણીતળાવની દક્ષિણમાં શું આવ્યું ? જ. કચ્છપીઠ.
- સ. ૪૯) કચ્છપીઠથી દક્ષિણમાં જઈએ તો શું આવે ? જ. કેળાંપીઠ.
- સ. ૫૦) કચ્છપીઠથી અમિ ખુણામાં શું આવ્યું ? જ. રહીઆસોનીનો ચક્રો.
- સ. ૫૧) ભાગાતળાવ કેળાંપીઠના ક્યા ખુણામાં છે ? જ. નૈર્ઋત્ય ખુણામાં.
- સ. ૫૨) ગોપીપદ કેળાંપીઠની કઈ દિશામાં છે ? જ. દક્ષિણમાં.
- સ. ૫૩) ગોપીપરાની ચારે દિશામાં શું શું આવ્યું ? જ. ઉત્તરમાં કેળાંપીઠ. પૂર્વમાં વાડીફળીઉં. દક્ષિણમાં સંઘાડીઆવાડ. પશ્ચિમમાં બેડેખાનો ચક્રો.
- સ. ૫૪) સંઘાડીઆવાડ ગોપીપરાની કઈ દિશામાં છે ? જ. દક્ષિણમાં.
- સ. ૫૫) બેડેખાનો ચક્રો ગોપીપરાની કઈ દિશામાં ? જ. પશ્ચિમમાં.
- સ. ૫૬) બેડેખાનાચક્રોની પશ્ચિમમાં શું આવ્યું ? જ. આસુરબેગનો ચક્રો.
- સ. ૫૭) તમારી નિશાળ જે ભાગમાં છે તે ભાગમાં જેવા લાયક જમાઓ કઈ કઈ છે ?
- સ. ૫૮) તમારી નિશાળ જે ભાગમાં છે તેની ચારેદિશાએ શું શું આવ્યું છે ?
- સ. ૫૯) શહેરમાં બજાર ક્યાં ક્યાં છે ને શું વેચાય છે ?
- સ. ૬૦) તમારે કાપડ લેવું હોય તો ક્યા ક્યા બજારમાં તપાસ કરશો ?
- સ. ૬૧) સોના ચાંદીના હાગીના લેવા માટે ક્યા બજારમાં જશો ?
- સ. ૬૨) મોટું મંદિર ક્યાં આવ્યું ? ગાંડિવ પ્રેસ ક્યાં છે ?
- સ. ૬૩) બાલાજીના ચક્રોમાં ક્યા ક્યા મંદિરો છે ?
- સ. ૬૪) પાતાળી હતુમાનતું દહેરું ક્યાં છે ?
- સ. ૬૫) ચિંતામણીનું દહેરું ક્યાં આવ્યું ને ત્યાં ક્યા ભોંટ દર્શન કરવા જાય છે ?
- સ. ૬૬) મિનારાવાળી મસીદા ક્યાં ક્યાં છે ?
- સ. ૬૭) મુઘલીસરા તથા શાહપોરમાં જેવા લાયક મકાનો ક્યાં ક્યાં છે ?

૩૦] બાળગરમાવળીની મોટ તથા બાળપોથીનો ટિકટો. શિ. ૦-૨-૦

- સ. ૬૮) એક બજારમાં ક્યાં ક્યાં જોવા લાયક મકાનો છે ?
 સ. ૬૯) દશેરાનો મેળો ક્યાં ને કયે દિવસે ભરાય છે ?
 સ. ૭૦) તાપી કઠિ કયે દિવસે મેળો ભરાય છે ?
 સ. ૭૧) હિંદુ નિરાશ્રિત ફંડ દવાખાનું તથા વાચનાલય ક્યાં આવ્યું છે ?
 સ. ૭૨) સુરતમાં મોટામાં મોટો બજાર કયો છે ?
 સ. ૭૩) શહેર બહાર જોવા લાયક જગાઓ કયું કયું છે ?
 સ. ૭૪) સુરતથી અમલુ માણસ તમને સુરત શહેરની જોવા લાયક પ્રખ્યાત જગાઓ બતાવવા કહે, તો તમે તેને સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના ભૂગોળશિક્ષકનું કયું પાતું વાંચવા કહેશો કે જેથી તે ગાડી બાડે કરી પોતે પોતાની મેળે જોઈ શકે ?
 સ. ૭૫) શહેરમાંના જાણવા લાયક પ્રખ્યાત સ્થળો ગણાવો.
 સ. ૭૬) શહેરમાં મોટામાં મોટો મેળો ક્યાં ભરાય છે ને તે કેટલા દિવસ ?
 સ. ૭૭) શહેરમાંથી કયા કયા ન્યુસપેપરો નીકળે છે ?

—❦— ચોર્યાસી તાલુકો. —❦—

સુરત શહેર ચોર્યાસી તાલુકામાં છે. એ તાલુકામાં ચોર્યાસી ગામ હતા, તેથી ચોર્યાસી તાલુકો કહેવાય છે.

સીમા—ઉત્તરે ઝોરપાડ તાલુકો ને તાપી નદી. પૂર્વે ગાયકવાડનું રાજ્ય; દક્ષિણે ગાયકવાડનું રાજ્ય ને મિઠોળા નદી; પશ્ચિમે-અરબી સમુદ્ર ને ઝોરપાડ તાલુકો.

વિસ્તાર—સુરત શહેર કરતાં ચોર્યાસી તાલુકાની લગભગ સવાચાર ગણી એટલે ૧૭ માઈલ ને પહોળાઈ ચાર ગણી એટલે ૧૬ માઈલ છે.

કુદરતી રચના—આ તાલુકો સપાટ છે. માત્ર તલગંજપુરથી ચાર માઈલી દક્ષિણનો ભાગ ખાડા ટેકરાવાળો છે. તાપી અને મિઠોળા

નદીની આજુબાજુની જમીન રસાળ ને ઝાડપાનથી ભરપુર છે. વચ્ચે પૂર્વ ભાગ ઝાડપાન વિનાનો ઉજ્જડ છે. પશ્ચિમ તરફ જે ભાગ દરીઆ નજીક છે તે ઝાડપાન વિનાનો ને જરેતાળ છે. નદી કિનારાની જમીન જોરાઈ ને ખાકીના ભાગની જમીન ખેસર છે. માત્ર પૂર્વ ને મધ્ય ભાગની જમીન કાળી છે. તાલુકાની જમીનનો ઢાળ પૂર્વ પશ્ચિમ છે. આ તાલુકામાં ડુંગરા નથી. વેડ ડોહલી ને સીંગણપોરની જમીન સારામાં સારી છે.

નદીઓ—૧. તાપી સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે, એને કાંઠે વરાછા, ઉતરાણ, અમરોલી, ફુલપાડા, વરીઆવ, રાંદેર, મુરત, ઉંમરા, રૂંઢ ને હુમસ.

૨. મિઢોળા—સોનગઢના ડુંગરમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. એને કાંઠે સામરોદ, પારડીરકેમ, કછોલી, લાછપોર ને ઉંખેર. આ બંને નદી પર આગગાડીના પૂલ છે. તાપી ૪૫૦ માઇલ ને મિઢોળા ૪૦ માઇલ લાંબી છે.

ખાડીઓ—૧. કાંકરા ખાડી—એ ખાંડીમાંથી મરડીઆ કાંકરા નીકળે છે, તેથી એવું નામ પડ્યું છે, એ મિઢોળાને મળે છે.

૨. ચારખાડી—એ મિઢોળાને મળે છે. કાંકરાખાડી કરતાં અડધી છે.

૩. નાની ખાડી—કાપદરા આગળ નાની ખાઇ ખોદી તેથી એ નામ પડ્યું છે. એને કાંકરાખાડી જોડે જોડી દીધી છે. કાંકરાખાડી તથા નાની ખાડી પર આગગાડીના પૂલ છે.

આબોહવા—પશ્ચિમ ભાગ દરીઆ કિનારે હોવાથી તાપ ઓછો, પણ પૂર્વ ભાગ દરીઆથી દૂર અને ઝાડપાન વગરનો હોવાથી તાપ વધારે. આખા તાલુકાના હવાપાણી સારાં છે. તાલુકામાં ગામે ગામ

જતન રેતીવાળી. ધણી રેતી ને થોડી મટાડી હોય તેવી. નકાળી અને જોરાઈ.

૬૨] ધોરણ ખીલનો મુખગણિત શિક્ષક ૦-૨-૦

મીઠા પાણીના કુવા હોવાથી પાણીની આપણ પડતી નથી. ચોર્ખાસી તાલુકામાં સુરત જેટલો એટલે ૩૯ ઇંચ વરસાદ પડે છે.

વસ્તી—એક લાખ પાંસેઠ હજાર માણસની છે. મુખ્ય વસ્તી હિંદુની છે. એ સિવાય મુસલમાન, વહોરા, પારસી, આવક-વગેરેની વસ્તી છે. દરેક ગામે કોળી, દુબળાની વસ્તી છે. વસ્તીનો ત્રીજો ભાગ કોળી દુબળાનો છે.

ધંધો—મુખ્ય ધંધો ખેતીનો છે; વેપારનો; કારીગરીનો; નોકરીનો; મજૂરીનો.

પેદાસ—કપાસ, જુવાર, ખાજરી, તમામ જાતનું કઠોળ, શાક-ભાજી, સુરણ, આદુ, મરચાં કેરી.

નિકાશ—જુવાર, કપાસ, ડાંગર, કઠોળ, શાકભાજી.

આયાત—કાપડ, ચા, ખાંડ, દવા, ગ્યાસતેલ, વિભાજીતી સામાન.

રસ્તાઓ—(૧) રેલવેનો રસ્તો, (૨) નદીનો રસ્તો, (૩) પાકી સડક, (૪) કાચી સડક.

રેલવે—(૧) ખી. ખી. એન્ડ સી. આઇ. રેલવે. (૨) ટાપ્ટી-વહેલી રેલવે.

સ્ટેશનો—ઉતરાણ, સુરત, ઉધના, સચીન.

જંકશન—ઉધના.

કચે રસ્તે થઇને કઈ દિશામાં કચે કચે ગામ જવાય.

૧. કતારગામ દરવાજેથી—ઉત્તરે—ગોતાલાવાડી—કતારગામ.
૨. વરીઆવી દરવાજેથી—ઉત્તરે—સીંગણપોર, ડોહાલી, વેડ.
૩. હોપપૂલ ઉપર થઇને—વાયવ્યે—રાંદેર, પહાણપુર, ઝંઝીરાબાદ,
પીસાદ, ઝંઝીરપરા.
૪. હોપપૂલ ઉપર થઇને—પશ્ચિમે—અડાજણ, પાલ, લાહડા.

ચોરથુ ત્રીજાનો ડિકટે. શિ. તથા સૃષ્ટિજ્ઞાન ધો. ૧ જુનું ૦-૩-૦ [૩૩]

૫. અઠવા દરવાજોથી-નૈઋત્યે, -અઠવા, ઉમર, પીપળોદ, ફંદ, મગ-
દલા, મવીઅર, વાંટા, કુમસ, લીમપોર.
૬. મજુરા દરવાજોથી-દક્ષિણે-ખટોદરા, મજુરા, અગ્રથાણુ, બટાર,
ગોવાલક, અમરોલી, દંતુરા, સરસાણુ; ભીમરા; સોનતળાવ; ખજોદ.
૭. નવસારી દરવાજોથી-દક્ષિણે-હિંધના, બેદવાડ, પાંડસરા, બેસ્તાન;
વડોદ; સોનારી; જીઆવ; જુડીઆ.
૮. સરાહ દરવાજોથી-પૂર્વે કુંભાલ, પરવટ, કુંભારીઆ, વેડછા,
સાપરગામ, પુણા, સણીઆમોદ.
૯. હિંધના રોડનથી-અગ્નિમાં-ડીંગીલી, ધોડાદરા; ડંકનવાડા; દહેલાડવા;
કરાડવા; સણીઆકચુદે; ખંભાસલા; ગાંગવા; મોહણી; ખરવાસા;
અંથાસલી; ટીંબરવા.
૧૦. સચીન રોડનથી-પાલી, તલંગપોર, ઉંબેર, સચીન, પારડીકચુદે.
વાંઝ, બાણોદ્રા, એકલેરા, સાછપોર; કચ્છેટા; કછોલી; સામરોદ; પારડીરકેબ.
૧૧. ઉતરાણુ રોડનથી-અમરોલી, ઉતરાણુ, મોટાવરાછા, કોસાડ,
બરથાણા.
૧૨. વરાછાની સડકે ચઢને-કુંભપાડા; અશ્વિનીકુમાર, કાપદરા,
નાના વરાછા, સીમાડા.

મુરત શહેરની આબુખાબુ આવેલાં મોટાં ગામો.

ઉત્તરમાં—કુતારગામ, સીંગણુપોર, ડભોલી, વેડ, વરીઆવ.

ઈશાનમાં—કુમપાડા, અમરોલી, ઉતરાણુ, વરાછા.

પૂર્વમાં—પુણા, સણીઆમોદ, કુંભારીઆ, વેડછા.

અગ્નિમાં—ડીંગીલી, દહેલાડવા, ખરવાસા, વાંઝ, કચ્છેટા.

દક્ષિણમાં—મજુરા, હિંધના, બેસ્તાન, બાણોદ્રા, સચીન, તલંગપોર,
જીઆવ, જુડીઆ, ખજોદ.

નૈર્ઋત્યમાં—અઠવા, ઉમરા, પીપલોદ, રંઠ, વેસુ, મગદલા,
આલવા, ગવીઅર, હુમસ, બીમપોર.

પશ્ચિમમાં—અડાબણુ, પાલ, ભાઠા,

વાયવ્યમાં—રાંદેર, પહાલણુપુર, ઝાંગીરાબાદ, પીસાદ, ઝાંગીરપુરા,
(કુરુક્ષેત્ર)

❀ મોટા ગામો ❀

સુરત—તાપીને ડાબે કાંઠે શહેર ને બંદર છે, અરણી, પાપડી, જમણુ,
વણાટકામ, ભરતકામ, હાથીદાંત ને સુખડનું કોતરકામ વખણાય છે.

કતારગામ—એમાં કંતારેશ્વર મહાદેવનું દહેરું છે. પાપડી, તમાકુ ને
કેરી વખણાય છે. અનાવલા બ્રહ્મણની વસ્તી વધારે છે.

સીંગણપોર—એમાં તાપી નદીને કિનારે ભરીમાતાનું દહેરું છે.

પારસીની વસ્તી વધારે છે. તાડી વખણાય છે.

ડભોલી—એમાં નાની બહુચરાળનું દહેરું છે. તાડી વખણાય છે.

વેડ—એમાં મોટી બહુચરાળનું દહેરું છે, જમરુખ અને તાડી વખણાય છે.

કુલપાડા—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે છે, અહીંઆ હિંદુઓનાં મુડાં
દાટવા બાળવાની જગા (સ્મશાન) છે.

અમરોલી—એ તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. બી. બી. એન્ડ સી.
આઈ. રેલવે પહેલ વહેલી અહીંથી શરૂ થઈ હતી.

કુંભારીઆ—બાગાયતી ગામ છે. કેવડો, પીપર ને શેરડી વખણાય છે.

રાંદેર—તાપીને જમણે કાંઠે કસ્બો છે. રાંદેરી ખોર વખણાય છે.

વહોરાઓની વસ્તી વધારે છે. એમાં કપાસ પીલવાનું બન,

મ્યુનિસિપાલિટિ તથા પાણીના નળ છે.

સણીઆ—અહીં શીતળા માત્રાનું દહેરું છે.

તલંગપોર—મોટું ગામ છે, અનાવલા બ્રહ્મણની વસ્તી વધારે છે.

ઉધના—સચીનના નવાળના તાપ્પાનું ગામ છે. ધુળીઆ (ભીડમંજન) મહાદેવનું દહેરું છે. એ રેલવે સ્ટેશન છે.

ધોડાદરા—અહીં આસપાળનું દહેરું છે, સાપ અથવા કુતરું કરડ્યું હોય તે એની બાધા રાખે છે. વધારે વસ્તી રજપુતની છે.

સચીન—નવાળ સાહેબની રાજધાનીનું શહેર છે. રેલવે સ્ટેશન છે. મહેલ જોવા લાયક છે.

કુમસ—સચીનના નવાળ સાહેબનું ગામ સુરતથી ૭ માઇલપર તાપી નદીના મુખ આગળ છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. ખારીકે ભાત, કેરી અને જમરૂખ વખણાય છે.

લીમપોર—સચીનના નવાળ સાહેબનું ગામ છે. દરીઆ કિનારે છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. લીમપોરીઆ હનુમાનનું દહેરું છે.

અધિનીકુમાર—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે નાનું ગામ છે. અહીંથી આગમોટમાં બેસી બહુધાન જવાય છે. માંડવીથી સાકટા તથા વાંસ નદી વાટે અહીં આવે છે. જત્રાનું ઠેકાણું છે.

કાપદારા—તાપી નદીને કાંઠે ઉજ્જડ ગામ છે. અહીં કાપદેશ્વર મહાદેવનું દહેરું છે.

ખજોદ—અહીં પોરસીની વસ્તી વધારે છે. ખજુરાનાં ઝાડ ઘણા છે. તાડી વખણાય છે.

કિમરા—તાપી નદીને કાંઠે છે. એમાં રામનાથ ઘેલા નામે મહાદેવનું દહેરું છે. નીચ લોકો અહીં મુડદાં બાળે છે.

અડવા—અહીં ખેતીના પાક સંબંધી જાતજાતના અજમાયશ કરી ખેડુ-તોને બતાવવાને સાર એક ખેતર છે. અહીં આ સાર્વજનિક કૉલેજ અને બાવકનું દહેરું જોવા લાયક છે તથા પોલીસ લાઇન્સ છે.

અડાજણ—એ તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે, પાપડી ને બેર વખણાય.

છે. મવર્નમેન્ટ બોર્ડિંગ છે.

ભાઠા—તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. ભોર ને પાપડી બહુ થાય છે.

ભોટાવરાછા—ઈનામી બાગાયતી ગામ છે. મુખડનાં ઝાડ ધણું થાય

છે. આહુ, સુરણ ને રતાળુ પુષ્કળ થાય છે.

નાનાવરાછા—અહીં પાણીની ટાંકી છે.

ઉંબેર—ઈનામી ગામ છે. મરચાં બહુ થાય છે.

કુંભાલ—એમાં હનુમાનનું દહેરું છે.

ઈનામી ગામો ૧૨ છે.

ભોટા વરાછા—પાઠકજીના વારસ પાસે છે. વાંઝ ને હીડાલી-
ગંગાધર શાસ્ત્રીના વારસ પાસે છે. ભેસ્તાન ને સોનારી રોટરના
વારસ પાસે છે. દહેલાડવા, ભાણેદા ને ઉંબેર-મરદેશર કોટવાલના
વારસ પાસે હતા. પુણા, વેમુ, આલવા, સણીઆમોદ-વડોદરાના
નવાળ સાહેબના તાબામાં છે.

ગાયકવાડી ગામો—જીઆવ, કરાડવા, ગોળ, ગભેણી.

સચીનના નવાળ સાહેબના ૧૬ ગામો.

સચીન, ઘોડાદરા, ઉધના, કુમસ, લીમપોર, વકથાણા
(રાવળા), ભાટીઆ, બોણુંદ, કનસાડ, ડંકનવાડા, સરોલી,
ગવીઅર, સરસાણા, લાજપોર, ઝિન, તરાજ.

બાગાયતી ગામો.

પુણા, કુંભારીઆ, સરોલી, વરાછા, કોસાડ, ભાઠા,
કેતારગામ.

કસ્થા-રાંદેર, કતારગામ, કોસાડ, મોટા વરાછા, સચીન.

જાત્રાનાં ઠેકાણાં.

કતારગામ, અશ્વિનીકુમાર, કુલપાડા, કુંભાલ ઉધના,
ઉમરા, લીમપોર, સણીઆ, કાપદરા, ડભોલી, વેડ, ઘોઝદરા.

હવા ખાવાનાં ઠેકાણાં-કુમસ, લીમપોર.

થોડી વસ્તીવાળાં ગામો—નવાગામ, કરંજ, કાપદરા, કુંકી,
ઉમરવાડા, આંજણાં, ખટોદરા, પનાસ, મજુરા, ગોવાલક, દંતોરા,
બેદવાડ, સોનતળાવ, લીંબાયત, ગાંગળા, અંધસલા.

પારસીની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો—સુરત, અડાજણ,
ભાઠા, અઠવા, ખજેદ, સીંગણપોર, ડભોલી વેડ.

વહોરાની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો—રાંદેર, મોટા વરાછા,
લાછપોર, કક્રલેટા, સામરોદ, કછોલી.

મીઠા અંદર—જાંબાવ, યુડીઆ, ઉમેર, અહીં પહેલાં મીઠું
પકવતા હતા.

તાડીનાં ગામો—વેસુ, ખજેદ, યુડીઆ, અમરોલી, ગોવાલક,
અઠવા, સીંગણપોર, ડભોલી, વેડ.

વખણાતી વસ્તુવાળાં ગામો.

રાંદેર, અડાજણ, ભાઠા—ભોર.

કતારગામ, વેડ, કુમસ—જમરુખ, કેરી.

વેડ, ડભોલી, સીંગણપોર—તાડી.

કુંભારીઆ—પીપર, શેરડી.

કતારગામ, પરવટ—માટીનાં વાસણ.

ભાટપુર, ભાઠા, કતારગામ, કુમસ, વરાછા—ઝાકભાજી.

આલવા, કુમસ, લીમપાર—ખારીલ ભાત.

વરાછા—રતાળુ, સુરણ, આદુ ને ફણસ.

કોસાડ—ધી.

કતારગામ, ભાઠા—પાપડી.

ચોર્યાસી તાલુકાનું પુનરાવર્તન.

- સ. ૧) ચોર્યાસી તાલુકો નામ પડવાનું કારણ શું ?
- સ. ૨) ચોર્યાસી તાલુકાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે ?
- સ. ૩) ચોર્યાસી તાલુકાની લંબાઈ પહોળાઈ કહો. સુરત શહેર કરતાં કેટલી ગણી છે તે પણ કહો.
- સ. ૪) ચોર્યાસી તાલુકામાં ક્યાંની જમીન રસાળ છે ? ક્યા ક્યા ગામની જમીન સારામાં સારી છે ?
- સ. ૫) ચોર્યાસી તાલુકામાં કઈ કઈ નદીઓ છે ? એ નદીઓ ક્યાંથી નીકળી કોને મળે છે અને તેના પર મોટાં ગામ ક્યા ક્યા છે ?
- સ. ૬) કાંકરાખાડી સાથે કઈ ખાડીને જોડી દીધી છે ? એ ખે ખાડી સિવાય બીજી કઈ ખાડી છે ને તેનું પાણી કઈ નદીને મળે છે ?
- સ. ૭) ચોર્યાસી તાલુકાના ક્યા ભાગમાં તાપ ઓછો ને ક્યા ભાગમાં વધારે પડે છે તે કારણ સાથે કહો.
- સ. ૮) સુરત શહેરની વસ્તી બાદ કરતાં ચોર્યાસી તાલુકામાં કેટલા માણસની વસ્તી છે, અને તેમાં મુખ્ય વસ્તી ક્યા ક્યા લોકની છે ?
- સ. ૯) તાલુકાના લોકો ક્યા ક્યા ધંધા કરે છે ? મુખ્ય ધંધો કયો છે ?
- સ. ૧૦) તાલુકાની મુખ્ય પેદાશ કહો.
- સ. ૧૧) તાલુકામાંથી કયો કયો માલ બહાર ગામ જાય છે ? બહાર ગામથી કયો કયો માલ આવે છે ?
- સ. ૧૨) તાલુકામાં મુસાફરી કઈ કઈ રીતે થઈ શકે છે ?

- સ. ૧૩) ચોર્યાસી તાલુકામાં કયું કયું રેલવે આવી છે ?
- સ. ૧૪) બી. બી. એન્ડ સી. આઈ રેલવેના સ્ટેશનો દક્ષિણથી અનુ-ક્રમે ગણાવો.
- સ. ૧૫) જંકશન એટલે શું ? તાલુકામાં કયું જંકશન છે ?
- સ. ૧૬) કતારગામને દરવાજેથી ઉત્તરે જઈએ તો કયા કયા ગામ આવશે ?
- સ. ૧૭) સીંગણપોર, ડભોલી ને વેડ જવું હોય તો કયે દરવાજેથી કઈ દિશામાં જવું ?
- સ. ૧૮) હોપપૂલપર થઈ વાયલ્યે જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૧૯) હોપપૂલ પરથી પશ્ચિમે જતાં અનુક્રમે કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૦) અઠવાના દરવાજેથી નૈર્ઋત્યમાં કયા કયા ગામે જવાશે ?
- સ. ૨૧) મજુરા દરવાજેથી દક્ષિણમાં જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૨) નવસારી દરવાજેથી એક માણસ દક્ષિણમાં ચાલ્યો જાય છે તો કયા કયા ગામ આવશે ?
- સ. ૨૩) સરાહના દરવાજેથી પૂર્વે કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૨૪) ઉપના સ્ટેશનથી કયા કયા ગામે જવાય ?
- સ. ૨૫) સચીન સ્ટેશનથી કયાં કયાં જઈ શકાય ?
- સ. ૨૬) ઉતરાણ સ્ટેશનથી કયા કયા ગામે જઈ શકાય ?
- સ. ૨૭) વરાહાની સડકે થઈ જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૮) સુરત શહેરની ઉત્તરમાં કયા કયા ગામ આવેલાં છે ?
- સ. ૨૯) સુરતથી ઇશાનમાં કયા કયા ગામે જઈ શકાય ?
- સ. ૩૦) સુરતથી પૂર્વમાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૧) સુરતથી અગ્નિ ખુણામાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૨) સુરતથી દક્ષિણમાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૩) સુરતથી નૈર્ઋત્યમાં જઈએ તો કયા કયા ગામે જવાય ?

૪૦] સુરત શહેર તથા સુરત જિલ્લાનો બુચોળ શિક્ષક ૦-૩-૦

- સ. ૩૪) સુરતથી પશ્ચિમમાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૫) સુરતથી વાયવ્યમાં જતાં કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૩૬) ચોર્યાસી તાલુકામાં આવેલાં મોટાં ગામ નક્શામાં બતાવો.
- સ. ૩૭) ઇનામી ગામો કયા કયા છે ? ગાયકવાડી ગામ ગણાવો.
- સ. ૩૮) સુરતમાં પાણીના નળ કયાંથી લાવ્યા છે ?
- સ. ૩૯) સચીનના નવાબના તાબામાં કયા કયા ગામો છે ?
- સ. ૪૦) ચોર્યાસી તાલુકામાં કયા કયા કરમા છે ?
- સ. ૪૧) ચોર્યાસી તાલુકામાં આવેલાં જત્રાનાં ઠેકાણાં લખો.
- સ. ૪૨) હવા ખાવા લાયક ગામો કયા કયા છે ?
- સ. ૪૩) થોડી વસ્તીવાળાં ગામ ગણાવો.
- સ. ૪૪) પારસીની વધારે વસ્તી કયા કયા ગામમાં છે ? કયા કયા ગામમાં વઢોરાની વસ્તી વધારે છે ?
- સ. ૪૫) કયા કયા ગામમાં અગાઉ મીઠું પકવતા હતા ?
- સ. ૪૬) કયા કયા ગામમાં તાડીનાં ઝાડ ધણાં છે ?
- સ. ૪૭) નીચેના ગામો જ્ઞાને માટે પ્રખ્યાત છે તે કહો તે નક્શામાં બતાવો.
સુરત, રાંદેર, કતારગામ, સીમણપોર, ડભોલી, વેડ, ટુલપાડા, સણીઆ, ઉધના, ઘોડાદરા, સચીન, કુમસ, બીમપોર, અમ્બિની-કુમાર, કાપદરા, ખજોદ, ઉમરા, અઠવા, અડાબણ, બાઠા, મોટા વરાછા, ઉંખેર, ડુંભાલ, કોસાડ, વરાછા.
- સ. ૪૮) સચીનના નવાબના ગામોની હદ નક્શામાં કયા રંગથી બતાવેલી છે ?
- સ. ૪૯) પીળા રંગથી કયા રાજની હદ બતાવી છે ?
- સ. ૫૦) ઇનામી ગામોની હદ કયા રંગથી બતાવી છે ?
- સ. ૫૧) સચીન રેલ્વેનથી દક્ષિણે કયું રેલ્વેન છે ?

આપો આપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું શ્રેષ્ઠ સાધન.

“મુખગણિત શિક્ષક”

ખાળ વર્ગનો	૦-૧-૬	ત્રીજા ધો. નો.	૦-૨-૬
પહેલા ધો. નો	૦-૧-૯	ચોથા ધો. નો	૦-૪-૦
બીજા ધો. નો	૦-૨-૦	પાંચમા ધો. નો	૦-૪-૦

“ડિક્ટેશન શિક્ષક”

ખાળપોથીના	૦-૨-૦	ત્રીજીનો	૦-૩ ૦
પહેલીના	૦-૨-૬	ચોથીના	૦-૪ ૦
બીજીનો	૦-૩-૦	પાંચમીના	૦-૪ ૦

: પ્રશ્નોત્તરમાળા :

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની	૦-૩-૦
મુખર્ષ ઇલાકાની ભૂગોળની	૦-૪-૦
હિંદુસ્તાનની સામાન્ય ભૂગોળની	૦-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠની બીજી ચોપડીના અર્થ
તથા ડિક્ટેશન શિક્ષક ચાર આના.

“ભૂગોળ શિક્ષક”

ચોપડીની તાલુકાનો ૦-૨-૦] [સુરત જિલ્લાનો ૦-૩-૦

ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તા રૂપી
૨૨૬૬ પ્રશ્નોત્તરમાળા છ આના.

ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ. શાહપોર—સુરત

